

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОВОЧІВНИЦТВА І БАШТАННИЦТВА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ «МАЯК»**

**ОВОЧІВНИЦТВО І БАШТАННИЦТВО:
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ, СУЧАСНИЙ
СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної
науково-практичної конференції
(у рамках VI наукового форуму
«Науковий тиждень у Крутих – 2021»,
9-10 березня 2021 р., с. Крути, Чернігівська обл.)**

У чотирьох томах

Том 3

Крути - 2021

УДК 635.61 (06)

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою Дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН, протокол № 1 від 1 березня 2021 р.

Відповідальний за випуск: Позняк О.В.

Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках VI наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2021», 9-10 березня 2021 р., с. Крути, Чернігівська обл.) / ДС «Маяк» ІОБ НААН; відп. за вип. О.В. Позняк: у 4 т. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2021. Т. 3. 184 с.

Збірник містить матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти, сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку», проведеної на Дослідній станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН з актуальних питань економіки галузі овочівництва, генетики, інтродукції, селекції, сортознавства та сортовипробування овочевих і баштанних рослин, агротехнології їх вирощування у відкритому і захищеному ґрунтах різних природнокліматичних зон України і країн близького зарубіжжя, приділено увагу питанням захисту рослин та зберігання і перероблення урожаю, висвітлено історичні аспекти галузі овочівництва.

Для науковців, аспірантів, спеціалістів сільського господарства.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей і повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору оргкомітету конференції.

© Національна академія аграрних наук України, 2021,

© Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва, 2021

Дамирова К.И. <i>ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВНЕСЕНИЯ ОРГАНИЧЕСКИХ УДОБРЕНИЙ ПОД ОВОЩИ</i>	53
Желєзна В.В., Улянич І.Ф. <i>ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ГАРБУЗА</i>	57
Каримов Б.А., Мавлянова Р.Ф. <i>ИЗМЕНЧИВОСТЬ ХОЗЯЙСТВЕННО ЦЕННЫХ ПРИЗНАКОВ ПРИ ВЕГЕТАТИВНОЙ ПРИВИВКЕ ТОМАТА</i>	59
Кирюхіна Н.О. <i>ОЦІНКА ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ КАПУСТИ БІЛОГОЛОВОЇ</i>	71
Макуха О.В. <i>ФІТОСАНІТАРНІ ЗАХОДИ ПРОТИ ПІВДЕННОАМЕРИКАНСЬКОЇ ТОМАТНОЇ МОЛІ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ</i>	73
Мамедов Т.А., Агаев Ф.Н., Насибова М.Ш., Аббасов Ф.Н. <i>ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАЙОНИРОВАННЫХ СОРТОВ КАРТОФЕЛЯ И ИХ МИНИКЛУБНЕЙ ДЛЯ РАЗМНОЖЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЗАЩИЩЕННОГО ГРУНТА</i>	77
Несин В.М., Касян О.І., Позняк О.В., Духін Є.О. <i>ОБҐРУНТУВАННЯ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ САЛАТУ ПОСІВНОГО РІЗНОВИДУ РОМЕН НА НАСІННЄВІ ЦІЛІ</i>	85
Окрушко С.Є. <i>ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРА РОСТУ MARC EL НА ВРОЖАЙНІСТЬ БУРЯКА СТОЛОВОГО</i>	107
Петров Е.П., Петров С.Е., Джумадилова Г.Б. <i>ПЕРСПЕКТИВНЫЕ СОРТА ГОРОХА</i>	111
Петров Е.П., Петров С.Е., Джумадилова Г.Б. <i>СОРТОИЗУЧЕНИЕ КОЧАННОГО САЛАТА</i>	114
Петров Е.П., Петров С.Е., Джумадилова Г.Б. <i>СОРТОИЗУЧЕНИЕ КУСТОВОЙ ФАСОЛИ</i>	118

Кращими носіями цінного вихідного матеріалу для селекції капусти в умовах Східного лісостепу України з комплексом необхідних ознак можуть бути сортотипи Білоруська, Амагер і Лангендейська. Також донорами скоростиглості можуть бути всі малопоширені види капусти. Донорами врожайності ранньостиглі та пізньостиглі види капусти.

УДК 632.78:632.913.1

ФІТОСАНІТАРНІ ЗАХОДИ ПРОТИ ПІВДЕННОАМЕРИКАНСЬКОЇ ТОМАТНОЇ МОЛІ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Макуха О.В.

Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон, Україна
e-mail: *olga_ovm@ukr.net*

В Україні у 2010 році вперше було виявлено південноамериканську томатну міль *Tuta absoluta* Меуг. (*Lepidoptera: Gelechiidae*). Батьківщиною комахи є Південна Америка, звідки шкідник поширився європейсько-азіатським та африканським континентами [7].

Комаха характеризується високим репродуктивним потенціалом, значним діапазоном рослин-господарів родини пасльонових *Solanaceae*, істотною шкодочинністю, адаптованістю до температурного режиму та здатністю набувати стійкості до інсектицидів. Втрати врожаю в результаті шкодочинної активності південноамериканської томатної молі можуть становити 50-100% [6].

Tuta absoluta Меуг. належить до «Переліку регульованих шкідливих організмів» А-2 – карантинних комах, обмежено поширених в Україні [3]. Біологічні особливості, здатність до швидкого розмноження та адаптації південноамериканської томатної молі дозволяє стверджувати, що існує загроза акліматизації комахи в Україні, зокрема на полях Херсонської, Миколаївської та Одеської областей [4].

У Херсонській області південноамериканську томатну міль виявили у 2012 році на площі 79 га. У 2018-2020 роках в результаті

фітосанітарних обстежень зафіксовано нові вогнища шкідника в різних районах Херсонської області [4].

Інформація про запровадження та скасування карантинного режиму щодо південноамериканської томатної молі *Tuta absoluta* Meug. на території Херсонської області наведена за даними Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області (табл. 1) [1, 5].

Таблиця 1

Інформація про запровадження та скасування карантинного режиму щодо *Tuta absoluta* Meug.

№ з / п	Фітосанітарні заходи	Рік	Площа, га	Місце запровадження (скасування) карантинного режиму
1	Запровадження карантинного режиму	2018	0,35	Херсонська область, Білозерський район, с. Широка Балка (присадибні ділянки)
2	Запровадження карантинного режиму	2018	8,6	Херсонська область, Скадовський район, м. Скадовськ (ДП «Скадовський МТП»)
3	Запровадження карантинного режиму	2018	25	Херсонська область, Скадовський район, с. Андріївка (ФГ «Соценко»)
4	Запровадження карантинного режиму	2018	50	Херсонська область, м. Гола Пристань (430 присадибних ділянок)
5	Запровадження карантинного режиму	2020	4	Херсонська область, Великоолександрівський район, Білокриницька селищна рада, смт Біла Криниця

6	Запровадження карантинного режиму	2020	3,23	Херсонська область, Скадовський район, м. Скадовськ, ПСП «Чорноморське», ПП «Гарантія»
7	Запровадження карантинного режиму	2020	10	Херсонська область, Каланчацький район, смт Каланчак (земельні ділянки)
8	Запровадження карантинного режиму	2020	26,34	Херсонська область, Каланчацький район, Мирненська ОТГ, земельні ділянки, що використовує ПП «Органік Системс»
9	Скасування карантинного режиму	2016	29	Херсонська область, м. Херсон

Дослідження проводились з метою визначення можливості застосування та вибору широкоапробованих методів фітосанітарного моніторингу [2] для виявлення і локалізації вогнищ, а також стримування чисельності у випадку поширення *Tuta absoluta* Меур. Серед приладних методів запропоновано феромонний моніторинг, серед візуальних – метод облікових рослин. Дані методи є досить простими, доступними та оперативними, їх комплексне застосування дозволить підвищити ефективність фітосанітарного моніторингу.

Феромонний моніторинг повинен розпочинатись у травні і тривати до збирання врожаю томатів. Використання феромонних пасток дозволить своєчасно виявити шкідника, одержати оперативну інформацію про початок і період масового льоту метеликів та відкладання яєць, динаміку й інтенсивність льоту, спланувати та провести захисні заходи з метою локалізації фітофага. За інтенсивністю льоту метеликів на феромонні пастки, тривалістю періодів відкладання яєць і ембріонального розвитку прогнозують строки відродження та ймовірної шкодочинності гусениць.

Візуальний моніторинг південноамериканської томатної молі *Tuta absoluta* Меур. у посівах томатів необхідно проводити з

використанням методу облікових рослин щодаки з травня по серпень-жовтень залежно від групи стиглості сорту. У результаті візуального моніторингу можна одержати фітосанітарну інформацію про стан популяції шкідника, а саме визначити динаміку відродження і живлення гусениць, їх щільність, виражену в екз./м² або екз. на рослину. Для характеристики шкодочинності гусениць слід використовувати показники відсоток пошкоджених рослин та ступінь їх пошкодження (%).

Визначення комахи за морфологічними ознаками може ускладнюватись у зв'язку з її невеликими розмірами, відсутністю чітко виражених відмінних ознак, прихованим способом життя, тому, у першу чергу, слід звертати увагу на наявність пошкоджень. Точне визначення виду проводиться спеціалістами фітосанітарних лабораторій. За характерними ознаками пошкодження рослин можна виявити осередки південноамериканської томатної молі, встановити рівномірність її розподілу в посіві, заселені площі (га, %). У результаті можна встановити площі, що підлягають хімічному захисту, обсяги застосування інсектицидів, спланувати проведення заходів боротьби.

Спеціалісти господарства повинні ознайомити робітників з ознаками шкодочинності даного карантинного об'єкта. Працівники повинні терміново повідомляти спеціалістів про виявлення ознак пошкоджень під час виконання робіт.

У період збирання врожаю необхідно встановити контроль за наявністю ознак пошкодження плодів південноамериканською томатною міллю з метою недопущення поширення шкідника на нові території разом із товарною продукцією.

У випадку виявлення південноамериканської томатної молі необхідно негайно інформувати Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Херсонській області.

Список використаних джерел

1. Карантинний стан України. URL: http://consumer.gov.ua/ContentPages/Karantinniy_Stan_Ukraini/65/ (дата звернення 27.01.2021).
2. Кулешов А. В., Білик М. О. Фітосанітарний моніторинг і прогноз: навчальний посібник. Харків: Еспада, 2008. 512 с.
3. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 397 від 16.07.2019 р. «Про внесення змін до Переліку

регульованих шкідливих організмів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-19#Text> (дата звернення 23.01.2021).

4. Небезпечний карантинний шкідник томатів – південноамериканська томатна міль. URL: <https://dpss-ks.gov.ua/novini/nebezpechnij-karantinnij-shkidnik-tomativ-pivdennoamerikanska-tomatna-mil> (дата звернення 22.01.2021).

5. Увага карантин. URL: <https://dpss-ks.gov.ua/uvaga-karantin> (дата звернення 27.01.2021).

6. Ecology, worldwide spread, and management of the invasive South American tomato pinworm, *Tuta absoluta*: past, present, and future / Biondi A. et al. *Annual Review of Entomology*. 2018. 63. P. 239–258.

7. First report of the South American tomato leafminer, *Tuta absoluta* (Meyrick), in China / Zhang Gui-fen et al. *Journal of Integrative Agriculture*. 2020. 19 (7). P. 1912–1917.

УДК 631.55:635.21.52.5

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РАЙОНИРОВАННЫХ СОРТОВ КАРТОФЕЛЯ И ИХ МИНИКЛУБНЕЙ ДЛЯ РАЗМНОЖЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЗАЩИЩЕННОГО ГРУНТА

**Мамедов Т.А., Агаев Ф.Н.,
Насибова М.Ш., Аббасов Ф.Н.**

Научно–исследовательский институт овощеводства
Публичное юридическое лицо

Аз 1018, г. Баку, пос. Пиршаги, Совхоз №2, Азербайджан
e-mail: teti_az@mail.ru

Введение. Картофелеводство является одной из основных отраслей сельскохозяйственного производства Азербайджана. В Республике ежегодно увеличивается потребность как в пищевом, так и в семенном картофеле. По данным Государственного комитета статистики в регионах Азербайджанской Республики за 2019 год по всем категориям хозяйств картофель был выращен на 59 318 га [1]. Обеспечение потребности населения в течении года высококачественным пищевым картофелем и хозяйств семенным материалом за счет внутреннего производство имеет большое экономическое значение.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**Овочівництво і баштанництво: історичні аспекти,
сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку:
Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції (у рамках VI наукового форуму
«Науковий тиждень у Крутах – 2021»,
9-10 березня 2021 р.) / ДС «Маяк» ІОБ НААН
У чотирьох томах**

Том 3

У авторській редакції учасників конференції.

Відповідальний за випуск (технічне редагування, комп'ютерна верстка): О.В. Позняк

Адреса установи:

ДС «Маяк» ІОБ НААН, вул. Незалежності, 39, с. Крути,
Ніжинський р-н, Чернігівська обл., 16645, Україна
тел./факс. +38-04631-69369,

E-mail: konf-dsmayak@ukr.net; <http://www.dsmayak.com.ua>.

Підписано до друку 04.03.2021 р. Формат 60x84/16.

Друк цифровий. Папір офсетний.

Гарнітура Times. Ум.- друк. арк. 11,04.

Замовлення №20991-3. Наклад 100 прим.

Виготовлено з оригінал-макета замовника.

Друкарня ФОП Гуляєва В.М.

Київська обл., м. Обухів, вул. Малишка, 5

тел. 067-178-37-97

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6205

drukaryk.com